Лісовий Вісник

№5 (32) 14.04 – 14.05 2014

Природа дарує спокій

(СТОР. 28)

(Закінчення.
Початок у попередньому номері)

З картини Міхала Вивьорського

Гуманне ставлення до тварин

Основними засобами для досягнення мети були заходи, спрямовані на пробудження у суспільстві співчуття до тваринного світу за допомогою звертання до людського сумління, моралі, навчання, виховання та доброго прикладу самих членів товариства в родині, вдома, школі; залучення для допомоги всіх осіб, які мають вплив на виховання та навчання у суспільстві. Сюди належали також випуск друкованих видань; припинення жорстоких вчинків, якщо такі будуть мати місце; подання для суспільної відомості фактів брутальної поведінки з тваринами у випадку порушення вимог закону, повідомлення про таке в органи влади для переслідування осіб, які вчинили злочин.

Кошти на утримання товариства бралися з членських внесків або дарів прибічників. Членом товариства могла бути кожна доросла особа будь-якого віку та статі. Річні членські внески становили одну марку. Осіб, які мали великі заслуги перед товариством, переводили у ранг почесних членів товариства.

Як бачимо, питання гуманного ставлення до тварин у суспільстві піднімали віддавна. Чи не першим таким товариством на території Польщі була «Варшавська філія Російського товариства опіки над тваринами», організована 18 вересня 1868 року. У час, коли Польща перебувала під протекторатом Російської імперії, товариство намагалось отримати самостійність. На подання керівника товариства від 30 січня 1896 року варшавський генерал-губернатор відмовив у реєстрації самостійної структури. Лише у 1906 році у Петербурзі було прийняте рішення щодо Варшавського відділу товариства, яке стало самостійним на основі затвердженого статуту. Були організовані філії у містах Радом, Люблін та інших. Хворобливо польське суспільство реагувало на той факт, що вже з отриманням Польщею незалежності після 1918 року у періодиці відзначалося, що хоча й ініціатива утворення товариства і виходила із польського суспільства, але засновниками були росіяни, а саме: генерал Паткул, граф Ровадовський, барон Менгден, віце-губернатор Данілов. Товариство у ті часи було напівурядовим, так як керівника, відповідно до статуту, призначала влада. З цих причин польське суспільство неохоче вступало у ряди товариства.

Для вирішення свої статутних зобов’язань 19 листопада 1878 року товариство ухвалило рішення про видання польською мовою часопису «Опікун домашніх та корисних тварин» під редакцією п. Грайнерта, а вже 19 грудня 1883 року цей часопис був перейменований на «Приятель тварин».

У 1872 році товариство ставило питання про організацію лікування тварин і 4 вересня 1879 році було ухвалено рішення про відкриття ветеринарної клініки. Перших хворих тварин клініка прийняла 3 червня 1887 року. В першу чергу приймали тварини від бідних власників, а лікування проводили безкоштовно. Інструменти для ветеринарної клініки закупили власним коштом Яна Стопчія. 1 травня 1903 року було ухваленене рішення організувати у Варшаві другу ветеринарну лікарню для бездомних тварин, а у 1909-му відкрили амбулаторію, де можна було безплатно отримати поради спеціалістів.

В серці товариства у 1891 році утворили «Комітет жінок», головною ціллю якого було збирання коштів на благодійні цілі, аби спрямувати їх на покращення долі тварин. Цей комітет зробив багато справ для поліпшення умов життя звірів, зокрема завдяки комітету у школах організовували молодіжні товариства охорони тварин. Потім під керівництвом Ельвіри Коротинської відповідно до ухваленої програми було утворено при товаристві «Лігу милосердної молоді». Існувала Ліга декілька років і, без сумніву, внесла в серця молоді щире співчуття до тварин.

Діяльність товариства також включала й міжнародну співпрацю. У 1885 році спільно з Англійським товариством охорони тварин у Лондоні було написано звернення до Папи Римського у справі поширення ідеї співчуття до тварин та їх охорони. З такою метою були організовані міжнародні конференції у 1891 році у Дрездені, у 1894 році – міжнародний конгрес у Берні, в 1896 році – конгрес у Будапешті.

Товариство намагалось гуманіувати суспільство, покращуючи долю тварин. Зокрема прово-

З картини
Владислава Подковінського

дився нагляд за ринками, бійнями. У травні 1909 року Ксаверій де Маков-Маковський віддав товариству профінансованих власним коштом 50 собачих будок. Сторожі будинків повинні були утримувати собачі будки у чистоті та наповнювати годівниці водою і кормом, а на поліцію покладався обов'язок контролю за виконанням цих правил сторожами. У 1902 році товариство взялося за справу виловлювання бездомних собак у Варшаві. У 1916 році було організувано конкурс щодо вигляду коней.

Під час Першої світової війни товариство припиняє свою діяльність. Лише 3 березня 1922 року збирається перший раз у повоєнний час. Куратором стає доктор Мечислав Далкєвич, керівником – п. Косовський, заступником – п. Мальц. Товариство поширювало свою діяльність на всю територію Другої Речі Посполитої, до якої входила і сучасна територія Західної України. Зокрема стараннями товариства у Станіславівському воєводстві було утворено два притулки для бродячих тварин, а саме: у Станіславові та Коломиї. З 1928 року у місті Станіславові була організована філія товариства. Всього нараховувалося 40 членів, а його керівником став Рудольф Вогель, заступниками – Казимир Літинський і Софія Мігоцка. Членами товариства були Т. Бачинський, доктор С. Бергнер, Я. Яворська, Калмукова, С. Кіровський, М. Лісієвич, Е. Шафер, А. Сікорський, М. Соколовська, Цензова, М. Вішньовська.

Товариство обрало своїм гаслом слова: «Старайся, щоб твоєю життєвою метою було стати другом тварин». Іншим гаслом товариства стали слова відомого польського письменника Адама Міцкевича: «Хочеш врятувати тіло своє, коли настане кінець світу, будь для тварин людиною, а для людей – духом».

1 червня 1927 року від товариства відділилося багато осіб, які організували структуру під назвою «Польська ліга друзів тварин» і видавали часопис «Світ тварин». Для мисливців були розроблені своєрідні правила, дотримання яких запобігало надмірному стражданню дичини під час відстрілу. Тож для зменшення кількості підранків потрібно:

– стріляти у зайця на відстані не далі як 60-80 кроків (рахуючи, що крок має 75 см);

– не стріляти у чагарниках або інших незручних місцях, які дають мінімальний шанс добування мисливських тварин;

– легковажне ставлення до пострілу, тобто постріл навмання, щоб у компанії похвалитися випадково добутою дичиною;

– заборонити стріляти у дичину, коли вона стоїть боком, оскільки її площа у 5-6 разів більша, ніж коли вона стоїть до мисливця передом або задом.

Вказувалося, що часто мисливці для полювання на зайця та лисицю використовують дріб великого розміру: «0», «00». Від цього буває дуже багато підранків. Звертали увагу, що негативно впливає на добування дичини дуже грубий дріб під час полювання на зайців та лисиць. Зазвичай мисливці заряджають у такий дріб патрони, щоб якнайдальше дістати дичину, забуваючи, що вони програють в іншому, а саме: зменшується кількість дробу, яка може вбити тварину. Крім того, постріли у дичину на великій відстані – 60-80 кроків – призводять до підранків. Виходячи з принципів гуманізму, стріляти на велику відстань у дичину не потрібно. Тогочасна мисливська культура пропагувала такі принципи:

1. Людині не забороняється користуватися дарами природи. Не заборонено для господарських цілей забивати дичину або її приручати. Але людині не дозволяється знущатися над тваринами. Більше того, вона повинна застосовувати гуманні принципи щодо дичини.

2. Гуманні принципи повинні знайти своє вираження у мисливському законі та у практиці полювання.

3. Мисливство повинно запобігати легковажному ставленню людини до дичини, неприязні та індиферентності.

4. Мисливська культура повинна нормально сприймати емоційність мисливських дій – переслідування дичини, вправна стрільба і т.п. та матеріальну сторону мисливства – розведення мисливських тварин.

5. Мисливець повинен мати мисливську кваліфікацію, що має бути передбачено законодавчо. Орган, який повинен оцінювати кваліфікацію, це встановлена владою кваліфікаційна екзаменаційна комісія.

6. Предметом мисливської компетенції є: знання будови зброї; безпека поведінки на полюванні; мисливське законодавство; мисливська етика; догляд за дичиною; влучність стріляння.

7. Невідповідність пострілу з огляду на дистанцію (чагарники, відстань, невідповідність розміру дробу і т. п.), полювання у нетверезому стані, інші дії, які впливають на калічення дичини, повинні бути покарані штрафом.

8. Під час полювання поранена дичина не повинна загинути, її мають знайти за допомогою собаки – апортера. Зверталася увага, що виконання цих зауважень безумовно піднесли б чисельність популяції мисливських тварин.

Правовою підставою регулювання гуманного ставлення до тварин у Другій Речі Посполитій був детальніший механізм впливу, ніж це було визначено у Галичині. Так, відповідно до розпорядження Президента Речі Посполитої від 22.02.1928 року № 332 визначалося, що під дію розпорядження підпадають всі домашні тварини і птахи, дикі тварини та дикі пернаті, а також риби, плазуни, мухи і т. п.».

Пункт другий цього Розпорядження визначав, що агуманіз – це знущання над тваринами. Як знущання над тваринами визначалися й наступні дії людини:

а) змушування до роботи хворих тварин, поранених, кульгавих, а також їх утримання у нехлюйстві;

б) биття тварин по голові, нижній частині живота, нижніх частинах кінцівок;

в) побиття тварин твердими та гострими предметами або такими, що спричинюють специфічний біль;

г) переобтяження гужових тварин багажем, що не відповідає їхній силі, або примушування до бігу цих тварин швидким темпом, який не відповідає їхній силі;

д) перенесення, перевезення або переганяння тварин у спосіб і в позиції, які завдають фізичних незручностей;

е) застосування упряжі для тварин, яка завдає їм болю;

є) залучення тварин до різного роду експериментів, які спричиняють смерть, тілесні пошкодження або фізичний біль. Використовувати тварин для наукових експериментів можна було винятково зі спеціальними дозволами;

ж) проведення тваринам операцій без відповідних інструментів та необхідної безпеки, що може спричинити сильний біль;

з) залякування та дратування тварин;

и) завдавання тваринам будь-якого болю.

За невиконання цього розпорядження передбачався штраф у декілька тисяч злотих, а то й ув'язнення.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що органи державної влади та місцевого самоврядування Галичини у досліджуваний період вживали організаційні, законодавчі, інформаційні заходи, які мали на меті запобігти негуманному ставленню до тварин. Окремий напрямок у недопущенні жорстокого поводження з мисливськими тваринами мала специфічна мисливська культура, яка у своєму загалі базувалася більше на звичаєвому праві, ніж на вимогах тогочасного законодавства. Гуманне ставлення до тварин отримало своє відображення у суспільстві. Було організовано багато громадських організацій із метою подолання у суспільстві жорстокого поводження з тваринами та вплив на органи влади як щодо законодавчого забезпечення подолання у суспільстві жорстокого поводження з тваринами, так і з метою контролю за владою щодо правозастосування.

Олег ПРОЦІВ

у кінці XIX – на початку XX ст.